

Received: 24 Sep 2021, Revised: 27 Oct 2021

Accepted: 1 Nov 2021

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู
จังหวัดสมุทรสาครกฤษฎิยาภรณ์ ไชพนัส¹, ภูเบศร์ แสงสว่าง²,
สุธรรม นันทมงคลชัย³, พสนัน นิมิตรไชยนนท์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีเป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูจาก 3 อำเภอ ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 266 คน ซึ่งได้จากการสุ่มด้วยวิธีแบบแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ป่วย ระหว่างเดือน มีนาคม ถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2562 วิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติการทดสอบไคสแควร์ และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์หาปัจจัยทำนายโดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 51.13 ระดับปานกลาง ร้อยละ 42.86 และระดับน้อย ร้อยละ 6.01 โดยมีปัจจัยระยะเวลาที่ป่วย ความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) ปัจจัยระดับบุคคลด้านการสนับสนุนจากครอบครัว สามารถทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 74.00 ($R^2 = 0.74$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.001$) ดังนั้น การสนับสนุนจากครอบครัวจึงสำคัญมากที่จะช่วยให้การเคลื่อนไหวของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูดีขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสร้างศักยภาพพัฒนาความรู้ สนับสนุนอุปกรณ์แก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อนำไปใช้ในการช่วยเหลือผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูต่อไป

คำสำคัญ : ปัจจัยทำนาย / ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู / การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู / การสนับสนุนจากครอบครัว

¹นักศึกษาลัทธิสุตริยาสาธตมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์มหิดล

²ภาควิชาอนามัยชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

³รองศาสตราจารย์ ภาควิชาอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

⁴รองศาสตราจารย์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*E-mail Corresponding author

Original Article

FACTORS PREDICTING BODY MOBILITY OF STROKE PATIENTS IN SUB-ACUTE REHABILITATION PHASE, SAMUT SAKHON PROVINCE

Kittiyaporn Chaipanat, M.Sc.^{1*} Phubet Saengsawang, Dr.PH.²
Sutham Nanthamongkolchai, Ph.D.³ Poschanan Niramitchainont, Ph.D.⁴

ABSTRACT

This cross-sectional descriptive research has the objective to study factors predicting body mobility of stroke patients in sub-acute rehabilitation phase in Samut Sakhon province. A sample of 266 stroke patients in sub-acute phase in 3 districts in Samut Sakhon province was a result of multistage sampling. Data were collected by patient interview form between Marchs to May 2019. Correlation analysis was done through a chi-square test and Pearson's correlation coefficient. Predicting factors were found by stepwise multiple regression analysis.

The results of body mobility of stroke patients in sub-acute phase in Samut Sakhon province were found that high level 51.10%, moderate level 42.86% and less level 6.01%. Factors duration of illness, knowledge about stroke, perception a health condition with stroke, family support, community support and health service support are relationship with body mobility of stroke patients in sub-acute phase in Samut Sakhon province at a significant level (p -value<0.05). Factors predicting body mobility of stroke patients in sub-acute phase in Samut Sakhon province as family support can predict body mobility of stroke patients in sub-acute phase in Samut Sakhon province for 74.00% ($R^2 = 0.74$) with statistical significance (p -value<0.001). Thus, family support is crucial to improve body mobility of stroke patients in sub-acute phase. Relevant sectors should promote knowledge and provide equipment for family members to support stroke patients in sub-acute phase.

KEY WORDS: FACTORS PREDICTING / STROKE PATIENTS IN SUB-ACUTE PHASE / MOBILITY OF STROKE PATIENTS IN SUB-ACUTE PHASE /FAMILY SUPPORT

บทนำ

โรคหลอดเลือดสมอง (stroke) คือภาวะเส้นเลือดแดงในสมองผิดปกติเกิดความเสียหายไม่ว่าจะด้วยสาเหตุจากการตีบ แตก ตันของเส้นเลือดภายในสมองที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากการบาดเจ็บของสมองที่เกิดจากอุบัติเหตุ เนื่องจากในสมอง หรือมีในสมอง¹ ทำให้เนื้อเยื่อสมองเกิดภาวะขาดออกซิเจนจนเนื้อเยื่อสมองตาย ระบบประสาทจะสูญเสียการควบคุมทำให้การเคลื่อนไหว การสาธารณสุขระดับโลกจึงจัดให้โรคหลอดเลือดสมองเป็นปัญหาสำคัญ เป็นสาเหตุการเสียชีวิตลำดับที่ 3 ของผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีทั่วโลก ประชากรผู้ที่กำลังป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองทั่วโลกพบว่ามีจำนวนมากกว่า 17 ล้านคน ถึงแม้จะมีผู้ที่รอดชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมองกว่า 26 ล้านคน² แต่ผู้ป่วยที่รอดชีวิตส่วนมากจะรับผลกระทบจากรอยโรคที่ทิ้งไว้สำหรับในประเทศไทยนั้น จากการสำรวจพบว่าอัตราการป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองต่อแสนประชากร ปีพ.ศ.2559 มีจำนวนเท่ากับ 399.88 ปีพ.ศ.2560 เท่ากับ 423.27 และ ปีพ.ศ.2561 เท่ากับ 471.71 จะเห็นได้ว่าอัตราการป่วยของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองนั้นมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี และพบอัตราการเสียชีวิตด้วยโรคหลอดเลือดสมองต่อแสนประชากร ปีพ.ศ.2559 มีจำนวนเท่ากับ 45.62 ในปีพ.ศ.2560 เท่ากับ 46.48 และในปีพ.ศ. 2561 เท่ากับ 42.94³ จากปัญหาดังกล่าวทำให้ประเทศไทยจัดโรคหลอดเลือดสมองเป็นโรคไม่ติดต่อที่เป็นปัญหาสำคัญและได้บรรจุในนโยบายการพัฒนาาระบบสาธารณสุขระดับชาติ การฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะเฉียบพลัน และระยะฟื้นฟูสุขภาพ โดยเฉพาะในระยะแรกเริ่มของโรค ได้กำหนดให้ผู้ป่วยเฉียบพลันได้รับการฉีดยาละลายลิ่มเลือด (rt - PA) เข้าหลอดเลือดดำ ภายใน 3 ชั่วโมง⁴ แต่ด้วยความผิดปกติจากหลอดเลือดที่ไปเลี้ยงสมองเป็นสาเหตุที่ทำให้สมองเกิด

ความผิดปกติในการทำงาน มีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะพิการถาวร⁵ สำหรับการทรงตัวของร่างกายจึงต้องอาศัยหลายๆกลไกในการทำงานร่วมกัน⁶ จากปัญหาการควบคุมการทรงตัวของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองมีด้วยกันหลายปัจจัย การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับการทำงานประสานสัมพันธ์ลดลงและการรับรู้สัมผัสลดลง⁷ การควบคุมการทรงตัวที่ไม่สมมาตรกัน⁸ ผู้ป่วยที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายภายใน 3 เดือนนั้น มีผลลัพธ์ของการฟื้นฟูสมรรถภาพสูงถึง 1.59 เท่าเมื่อเทียบกับผู้ป่วยที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพมากกว่า 3 เดือน⁹ และหากผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพภายในระยะเวลา 2 เดือนนั้น จะมีความสัมพันธ์ต่อการตอบสนองในการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้ป่วยมากขึ้น¹⁰ การป้องกันการเกิดซ้ำจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ป่วย ผู้ดูแลหรือครอบครัว¹¹ พบอาการแทรกซ้อนมากที่สุด คือ แผลกดทับ การติดเชื้อ และข้อติดแข็ง¹² ในแต่ละชุมชนมีความพร้อมทางด้านบุคลากร ทรัพยากรในชุมชน และปัจจัยที่แตกต่างกัน แนวทางที่เหมาะสมในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในแต่ละชุมชนจึงแตกต่างกันออกไป¹³ การสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ การไปดูแลที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นการให้ผู้ป่วยได้รับการจากทีมสุขภาพ¹⁴ แต่ในบางพื้นที่การติดตามเยี่ยมบ้านไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้ข้อมูลผู้ป่วยที่มีนั้นไม่เป็นปัจจุบัน

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางด้านการประกอบอาชีพ เป็นแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเฉพาะตามทะเบียนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาครนั้นเพิ่มสูงขึ้นจากปีพ.ศ.2554 จำนวน 499,098 คน ในปีพ.ศ.2561 จำนวน 540,062 คน¹⁵ ไม่รวมประชากรแฝงและแรงงานต่างด้าว ประชากรส่วนมากเป็นโรคความดันโลหิตสูงที่เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งจากสถิติผู้ที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตปีพ.ศ.2558 จำนวน 11,721 คน ปีพ.ศ.2559

จำนวน 12,591 คน ปีพ.ศ.2560 จำนวน 13,267 คน ปีพ.ศ.2561 เป็น 14,039 คน¹⁶ จากการทบทวนงานวิจัยพบว่า การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการพัฒนารูปแบบการดูแลและการจัดบริการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย มีการใช้แนวคิดการรับรู้สุขภาพในการศึกษา สำหรับประเด็นการส่งเสริมสุขภาพที่มีหลายปัจจัยเพื่อทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูยังไม่มีการศึกษาที่ยังไม่แพร่หลาย สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดนิเวศวิทยา (Ecological Model) ของ McLeroy KR et al¹⁷ มาประยุกต์เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ที่มีหุบปัจจัยทั้งระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู เพื่อทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู ผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จะใช้สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการดูแลหรือจัดบริการสำหรับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 1 เพื่อสำรวจการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร
- 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร
- 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย

- 1 ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ป่วย อาชีพ รายได้ ความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองและการรับรู้สุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร
- 2 ปัจจัยระหว่างบุคคล ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร
- 3 ปัจจัยระดับชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนจากชุมชน มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร
- 4 ปัจจัยระดับหน่วยงาน ได้แก่ การสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร
- 5 ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล ปัจจัยระดับชุมชน ปัจจัยระดับหน่วยงาน สามารถทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Methods)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูที่จำหน่ายออกจากโรงพยาบาลในจังหวัดสมุทรสาคร หรือเคยได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลในจังหวัดสมุทรสาครระหว่างปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2560 ทั้งผู้ป่วยรายเก่าและผู้ป่วยรายใหม่จำนวน 6,467 ราย

โดยคำนวณหากลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Daniel 1995¹⁸ เพื่อคำนวณหาสัดส่วนของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู และใช้อัตราส่วนการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูเท่ากับ 0.22 จากผลการศึกษาของบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์¹⁸ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 253 คน เพื่อเป็นการป้องกันความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นอีกร้อยละ 5.00 จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 266 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาผู้วิจัยแบ่งจำแนกตามอำเภอ คือ 1) อำเภอเมือง มีจำนวน 2,452 คน 2) อำเภอกระทุ่มแบน มีจำนวน 2,847 คน 3) อำเภอบ้านแพ้ว มีจำนวน 1,168 คน จากนั้นผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบจะได้ขนาดตัวอย่าง คือ 1) อำเภอเมือง ได้ขนาดตัวอย่างผู้ป่วย 101 คน 2) อำเภอกระทุ่มแบน ได้ขนาดตัวอย่างผู้ป่วย 117 คน 3) อำเภอบ้านแพ้ว ได้ขนาดตัวอย่างผู้ป่วย 48 คน รวมเป็น 266 คน เกณฑ์การคัดเลือกของกลุ่มตัวอย่าง คือ ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู ไม่มีโรคประจำตัวที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น มะเร็ง เอดส์ สมัยครใจเข้าร่วมศึกษารั้งนี้ โดยได้รับการบอกกล่าวอย่างเต็มใจ และพักอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป เกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง คือ มีอาการแทรกซ้อนรุนแรง มีโรคร่วมรุนแรง หรือเสียชีวิต ระหว่างการเก็บข้อมูล ย้ายถิ่นฐานหรือย้ายสถานพยาบาลไปรับการรักษาที่อื่น

เครื่องมือในการวิจัยซึ่งในการศึกษารั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา และงานวิจัยท่านอื่นนำมาประยุกต์ร่วมด้วย ตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่กับตัวแปรต่างๆ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อคำถามเลือกตอบ และคำถามปลายเปิดจำนวน 11 ข้อ

2) ความรู้โรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบถูก หรือไม่ถูก จำนวน 15 ข้อ

3) การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง แบบวัดชนิดมาตราส่วน (Rating Scale) 4 ระดับ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 19 ข้อ

4) การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ เป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีจำนวนทั้งหมด 27 ข้อ

5) การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู เป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือหาความตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำผลการพิจารณามาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง รายด้านดังนี้ 1) ข้อมูลความรู้โรคหลอดเลือดสมอง เท่ากับ 0.66 - 1.00 2) การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง เท่ากับ 0.66 - 1.00 3) การสนับสนุนจากครอบครัว เท่ากับ 0.66 - 1.00 4) การสนับสนุนจากชุมชน เท่ากับ 1.00 5) การสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ เท่ากับ 1.00 มีค่า KR20 เท่ากับ 0.73 ความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.43 - 0.83 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค ของเครื่องมือที่มีการวัดแบบ Rating scale ได้แก่ การรับรู้ภาวะสุขภาพ การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน ระบบบริการสุขภาพ และการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีค่ารวมเท่ากับ 0.92

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting data)

ผู้วิจัยดำเนินการดำเนินการเสนอโครงการวิจัย รหัสโครงการ 168/2561 เพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารรับรองจริยธรรมในมนุษย์ เลขที่ MUPH 2018-188 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2561 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดลถึงสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์รายละเอียดของการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย ซึ่งการเข้าร่วมวิจัยจะเป็นไปตามความสมัครใจ หากไม่เข้าร่วมก็จะไม่เกิดผลเสียใด ๆ พร้อมทั้งให้ผู้เข้าร่วมวิจัยที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัยลงนามในหนังสือยินยอมตนเองให้ทำการวิจัย ไม่มีการระบุชื่อหรือหมายเลขประจำตัวประชาชนที่เชื่อมโยงถึงตัวบุคคลได้ หากผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูต้องการยุติการตอบแบบสัมภาษณ์ก็สามารถยุติได้ตลอดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะยกเลิกการเก็บข้อมูลของผู้ป่วยรายนั้น

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำข้อมูลมากำหนดรหัสตัวเลข บันทึกข้อมูลและนำมาวิเคราะห์

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้โรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ และการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อของผู้ป่วยโรคหลอดเลือด

สมองระยะฟื้นฟู โดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้โรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และระบบบริการสุขภาพ กับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู ทั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติโคสแควร์ ในข้อมูลแจกแจงคือตัวแปรเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และสิทธิ การรักษาพยาบาล และใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ในข้อมูลต่อเนื่อง คือตัวแปรอายุ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่ป่วย ความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และระบบบริการสุขภาพ
3. วิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลและทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งนี้ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยวิธี Stepwise ที่คัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุดเข้าเป็นสมการแรก

ผลการวิจัย (Results)

ปัจจัยภายในส่วนบุคคล

1. ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล
ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 57.14 มีอายุค่าเฉลี่ยเท่ากับ 58.07 ปี มีสถานะภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 58.27 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 55.3 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 38.35 ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,598 บาท สิทธิการรักษาพยาบาลนั้นใช้บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ร้อยละ 64.66 มี

ระยะเวลาที่ป่วยเฉลี่ย 1.63 ปี โดยมีระยะเวลาที่ป่วย 1 ปี ร้อยละ 31.58 มีผู้ดูแลหลักเมื่อท่านเจ็บป่วยเป็นบุตร ร้อยละ 50.75 และผู้ดูแลทำงานที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 58.27 มีระยะเวลาที่ผู้ดูแลใช้ดูแลผู้ป่วยเฉลี่ย 13 ชั่วโมงต่อวัน

2. ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง

ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองพบว่าส่วนใหญ่มีความรู้ต่ำ ร้อยละ 54.89 รองลงมา มีความรู้ปานกลาง ร้อยละ 44.36 และความรู้มาก ร้อยละ 0.75 เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่าข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองที่มีการตอบถูกมากที่สุดอันดับแรก ได้แก่ “ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคหลอดเลือดสมอง” ร้อยละ 86.84

3. การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง

ระดับของการรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองพบว่าส่วนใหญ่มีการรับรู้มาก ร้อยละ 64.29 รองลงมา มีการรับรู้ปานกลาง ร้อยละ 33.08 และการรับรู้ต่ำ ร้อยละ 2.63 เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองส่วนใหญ่ร้อยละ 62.41 เห็นด้วยอย่างยิ่งกับ “การเป็นโรคความดันโลหิตสูงมีโอกาสเป็นโรค อัมพฤกษ์อัมพาต”

ปัจจัยระหว่างบุคคล (การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และระบบบริการสุขภาพ)

การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 54.14 การสนับสนุนจากชุมชน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.12 และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 44.74 เมื่อ

พิจารณาตามรายข้อพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูส่วนใหญ่ร้อยละ 34.21 “ได้รับความรักและห่วงใยจากสมาชิกในครอบครัว” การสนับสนุนจากชุมชนของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูส่วนใหญ่ร้อยละ 23.31 “ได้รับการดูแลให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์” และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูส่วนใหญ่ร้อยละ 21.05 “ได้รับการบริการที่บ้านตรงตามความต้องการ”

การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู

ระดับของการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูพบว่าส่วนใหญ่ระดับมาก ร้อยละ 51.13 เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ข้อมูลการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูที่ปฏิบัติได้มากที่สุดได้แก่ “ท่านสามารถลุกจากที่นอนไปยังบริเวณอื่นได้” ร้อยละ 34.59

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในส่วนบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล ปัจจัยระดับชุมชน ปัจจัย

ระดับหน่วยงาน กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในส่วนบุคคลพบว่า ตัวแปรระยะเวลาที่ป่วย การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ ($r =$) มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อายุ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่ป่วย ความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู

ปัจจัย	การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
1. อายุ	-0.01	0.918
2. รายได้ต่อเดือน	0.03	0.609
3. ระยะเวลาที่ป่วย	-0.13	0.032*
4. ความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง	0.10	0.088
5. การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง	0.27	<0.001***
6. การสนับสนุนจากครอบครัว	0.86	<0.001***
7. การสนับสนุนจากชุมชน	0.51	<0.001***
8. การสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ	0.45	<0.001***

ปัจจัยทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ โดยวิธี Stepwise พบว่าตัวแปรการสนับสนุนจากครอบครัวเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น ที่สามารถทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูได้ ($p < 0.001$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (b , β) เท่ากับ 1.02 กับ 0.86 โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 74.00 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูโดย Multiple linear regression analysis วิธี Stepwise

ตัวแปรอิสระ (ทำนาย)	b	β	t	p-value
การสนับสนุนจากครอบครัว	1.02	0.86	27.39	<0.001***
ค่าคงที่ (Constant)	2.72		2.03	0.044

$R = 0.86$ $R^2 = 0.74$ $F = 750.03$ *** $p < 0.001$

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (Conclusion and Discussion)

1. การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับของการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยครั้งนี้ เพศ มีสถานะภาพสมรส การศึกษา อาชีพ สิทธิการรักษาพยาบาล ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนภายในบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล ปัจจัยระดับชุมชนชน และ ปัจจัยระดับหน่วยงานกับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จังหวัดสมุทรสาคร

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู ได้แก่ ระยะเวลาที่ป่วย การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพผลการวิจัยครั้งนี้อาจจะเป็น เพราะว่า ระยะเวลาที่ป่วยของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 1 ปีทำให้ไม่เกิดอาการแทรกซ้อน สามารถฟื้นตัวได้เร็ว การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก จึงส่งผลให้สามารถฟื้นฟูการเคลื่อนไหวได้อย่างถูกต้อง การสนับสนุนจากครอบครัว จากผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก เพราะ ผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นบุตร ทำงานที่บ้าน มีเวลาใกล้ชิดมากกว่า 12 ชม. หรือทั้งวัน ผู้ป่วยได้รับความรักและห่วงใยจากสมาชิกในครอบครัว ได้รับความสนใจเอาใจใส่ ได้รับการดูแลให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และเมื่อรู้สึกท้อแท้จะได้รับการกำลังใจจากสมาชิกใน

ครอบครัว ด้านการสนับสนุนจากชุมชน จากผลการศึกษาอยู่ใน ระดับปานกลาง ผู้ป่วยได้รับคำแนะนำวิธีการดูแลผู้ป่วยหรือการปฏิบัติตัวที่ชัดเจนจากอสม. และได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ด้านการช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียง และการสนับสนุนจากระบบบริการสุขภาพ จากผลการศึกษาอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งผู้ป่วยและญาติได้รับบริการที่บ้านตรงตามความต้องการของผู้ป่วย มีการติดตาม บริการเยี่ยมบ้านจากเจ้าหน้าที่โดยทีมสหวิชาชีพ ให้คำแนะนำการฟื้นฟูสมรรถภาพ วิธีการดูแลผู้ป่วย และได้รับการติดต่อประสานงานการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อมารับบริการที่บ้าน

ตัวแปรระดับบุคคล ได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ สิทธิการรักษาพยาบาล ความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ผลการวิจัยครั้งนี้ อาจจะเป็น เพราะว่า ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เพราะมีความเสี่ยงสูงกว่าผู้หญิงในด้านการใช้ชีวิต เช่น การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ รับประทานอาหารรสจัดเป็นต้น อายุส่วนใหญ่ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ทำให้ไม่มีเงินเพียงพอที่จะซื้ออาหารเพื่อบำรุงร่างกายผู้ป่วย เงินไม่เพียงพอที่จะปรับสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้ป่วยในการใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังต้องจัดหาอุปกรณ์ฟื้นฟูสภาพร่างกาย ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปพบแพทย์ตามนัด มีสถานะภาพสมรสนั้น แสดงให้เห็นว่าผู้ดูแลเป็นบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทำให้ผู้ป่วยมีความรู้ น้อย ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง มีอาชีพรับจ้างทั่วไป สิทธิการรักษาพยาบาลนั้น ใช้บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า มีระยะเวลาที่ป่วย 1 ปี

ผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปนัดดา ภัคดีวิวรรธ และ สุนทรา เลียงเขวงวงศ์¹⁹ ที่

ศึกษาปัจจัยทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วย ภายหลังการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในระยะ 1 ปีแรก ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ใน ระดับสูง

3. ปัจจัยทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของ ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูจังหวัด สมุทรสาคร

ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยระหว่างบุคคล คือ การสนับสนุนจากครอบครัว สามารถทำนายการ เคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะ ฟื้นฟูได้ร้อยละ 74.00 ($R^2 = 0.74$) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ป่วย ส่วนใหญ่ได้รับความรักและห่วงใยความสนใจเอาใจใส่ จากสมาชิกในครอบครัว และได้รับการดูแลให้ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ซึ่งตามทฤษฎีหรือ แบบจำลองเชิงนิเวศวิทยา¹⁷ การส่งเสริมพฤติกรรม สุขภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูของ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเคลื่อนไหว ร่างกายได้อย่างมาก และรวดเร็ว ต้องอาศัยหุปัจจัย ทั้งระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชนและระดับ ระบบบริการสุขภาพประกอบกัน แต่ผลการศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยการสนับสนุนของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะผู้ป่วยอาจจะยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เต็มที่ ต้องพึ่งพาคานในครอบครัวเป็นหลัก มีความเข้าใจ ผู้ป่วยมากที่สุด ส่วนปัจจัยระดับชุมชนและปัจจัยระบบ บริการเป็นเพียงการให้การสนับสนุนเสริมผู้ป่วยและ ผู้ดูแลเป็นครั้งคราว ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดผู้ป่วยตลอดเวลา แต่กักขาดไม่ได้ และผลการศึกษา นี้ สอดคล้องกับ การศึกษาของ อุ่นเรือน ศรอากาศ²⁰ ศึกษาถึงปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อพฤติกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรค หลอดเลือดสมองของสมาชิกครอบครัวผู้ดูแล โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของสมาชิก ครอบครัวผู้ดูแล พบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการฟื้นฟู

สมรรถภาพ ($\beta = 0.48, p < 0.001$) ระยะเวลาในการ ดูแล ($\beta = -0.11, p > 0.05$) และการสนับสนุนทาง สังคม ($\beta = 0.38, p < 0.001$) ร่วมกันมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ของกลุ่มตัวอย่างได้ ร้อยละ 64.00 ($p < 0.001$)

นอกจากนี้ตัวแปรที่เป็นปัจจัยระดับบุคคล คือ ระยะเวลาที่ป่วย ความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง ไม่ สามารถพยากรณ์การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรค หลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูได้ ซึ่งไม่สอดคล้องแนวคิด ของ Wagner และคณะเป็นผู้พัฒนา²¹ ในการพัฒนา คุณภาพการดูแลรักษาโรคเรื้อรังในระบบสุขภาพ เนื่องจากสุขภาพของแต่ละบุคคลนั้นมีความแตกต่างกัน ออกไป บุคคลที่มีการรับรู้ความเสี่ยงของ การเกิด ปัญหาสุขภาพที่สูงจะสามารถปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อป้องกันโรคได้มากกว่าผู้ที่มีการรับรู้ความเสี่ยงใน การปฏิบัติ ส่วนตัวแปรที่เป็นปัจจัยระหว่างบุคคล คือ การสนับสนุนจากชุมชน และระบบบริการสุขภาพ ไม่ สามารถพยากรณ์การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรค หลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ทฤษฎีหรือแบบจำลองเชิงนิเวศวิทยา¹⁷ อาจจะเป็น เพราะสภาพแวดล้อมของกลุ่มที่ศึกษานั้น ไม่ สามารถเข้าถึง การสนับสนุนจากชุมชน และระบบ บริการสุขภาพได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร เช่น การ สนับสนุนจากอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านในการทำ กายภาพบำบัดหรือออกกำลังกายให้ที่บ้าน การรายงาน อาการที่ไม่พึงประสงค์ที่พบให้กับรพ.สต. การสนับสนุน จากหน่วยงานท้องถิ่น ด้านเครื่องมือที่ใช้อำนวยความสะดวกหรืออุปกรณ์สำหรับฟื้นฟูสภาพร่างกายนั้นยังไม่ เพียงพอต่อความต้องการ และการได้รับการเยี่ยมบ้าน จากทีมสหวิชาชีพเพื่อติดตามอาการ ประเมินการทํากิจวัตรประจำวัน ดูแลสุขภาพช่องปาก นัก กายภาพบำบัดสอนท่าทางลุก นั่ง นอน ยืน เดิน ที่ถูก

วิธีป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายเช่น การพลัดตก หกล้ม และบริการจากแพทย์แผนไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ ร่างกายไม่ให้เกิดกล้ามเนื้อลีบ แขนขาอ่อนแรง ข้อติด เป็นต้น

ผลการศึกษานี้เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ(พชอ.) ควรมีนโยบาย เชื่อมโยงให้หน่วยบริการปฐมภูมิกับชุมชน และท้องถิ่น เช่นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจัดทีมหมอครอบครัวดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูที่บ้านอย่างต่อเนื่องรวมถึงช่องทางในการส่งต่อผู้ป่วย เมื่อมีภาวะแทรกซ้อน ผลการศึกษานี้พบว่าการ สนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการ เคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะ ฟื้นฟู ดังนั้นควรวางแผนจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้ กับครอบครัว ญาติหรือผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือด สมองระยะฟื้นฟู ในด้านการให้กำลังใจ การเลือก อาหารที่มีประโยชน์เหมาะสม การรับประทานยาที่ ถูกต้องต่อเนื่อง การทำกายภาพบำบัดที่ และการ กระตุ้นให้ผู้ป่วยทำกิจวัตรประจำวันได้เอง

กิตติกรรมประกาศ

(Acknowledgement)

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาอนามัย ชุมชนทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ และให้คำปรึกษา ตลอดการดำเนินงานวิจัย ขอขอบคุณนายแพทย์ สาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร สาธารณสุขอำเภอ ตลอดจน เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาที่ให้ ข้อมูลในวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

1. Sacco RL, Kasner SE, Broderick JP, Caplan LR, Connors JJ, Culebras A, et al. An updated definition of stroke for the 21st century: a statement for healthcare professionals from the American Heart Association/American Stroke Association. *Stroke* 2013;44:2064-89.
2. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. จำนวนและ อัตราตายด้วยโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ ประจำปีปฏิทิน พ.ศ. 2558-2559 [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2563]. เข้าถึงได้จาก : <http://thaincd.com/information-statistic/non-communicable-disease-data.php>
3. กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค.กองโรคไม่ติดต่อ [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564].เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaincd.com/2016/mission/documents.php?tid=32&gid=1020&searchText=&pn=2>
4. ทักษพล ธรรมรังสี. รายงานสถานการณ์โรค NCDs วิฤตสุขภาพ วิฤตสังคม. นนทบุรี: สำนักวิจัย นโยบายสร้างเสริมสุขภาพ (สวน.) สำนักงานพัฒนา นโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (International Health policy Program); 2557.
5. Warlow CP, Al-Shahi R, Bhattacharya JJ, Currie DG, Papanastassiou V, Ritchie V, et al. Prospective, population-based detection of intracranial vascular malformations in adults: the Scottish Intracranial Vascular Malformation Study (SIVMS). *Stroke* 2003; 34:1163-9.
6. Horak FB. Postural orientation and equilibrium: what do we need to know

- about neural control of balance to prevent falls?. Age Ageing 2006;35 Suppl 2:S7-S11.
7. De Nunzio AM, Zucchella C, Spicciato F, Tortola P, Vecchione C, Pierelli F, et al. Biofeedback rehabilitation of posture and weightbearing distribution in stroke: a center of footpressure analysis. *Funct Neurol* 2014;29:127-34.
  8. Tessem S, Hagstrom N, Fallang B. Weight distribution in standing and sitting positions, and weight transfer during reaching tasks, in seated stroke subjects and healthy subjects. *Physiother Res Int* 2007;12:82-94.
  9. Cifu DX, Stewart DG. Factors affecting functional outcome after stroke: a critical review of rehabilitation interventions. *Arch Phys Med Rehabil* 1999; 80: 35-9.
  10. Paolucci S, Antonucci G, Pratesi L, Traballese M, Lubich S, Grasso MG. Functional outcome in stroke inpatient rehabilitation: predicting no, low and high response patients. *Cerebrovas Dis* 1997; 8: 228-34.
  11. กลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการดูแลผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกจากโรคหลอดเลือดสมอง (Hemiplegic Stroke) แบบผสมผสาน. กรุงเทพฯ :กรมสุขภาพจิต กรมการแพทย์ และกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก; 2553.
  12. สมนึก สกฤษสงศ์โสภณ สิริวรรณ อนันตโชค กฤษณี โหลสกุล. ปัจจัยบางประการ
  - ความสามารถในกิจวัตรประจำวันและภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยอัมพาตจากหลอดเลือดสมองที่บ้าน. ว. การพยาบาลและการศึกษา 2554; 4(2):36-52.
  13. สมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย. การพัฒนางานการดูแลผู้ป่วยระยะฟื้นฟู (Subacute Rehabilitation) และถอดบทเรียนการดำเนินงาน ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ :ราชวิทยาลัยแพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย; 2559.
  14. บุญทริก คำชาย. การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกจากโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. รายงานการศึกษาอิสระหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2553.
  15. สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร. รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2559. สมุทรสาคร:สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร; 2559.
  16. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 21 กรกฎาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaincd.com/2016/mission/documents.php?tid=32&gid=1->
  17. McLeroy KR, Bibeau D, Steckler A, Glanz K. An ecological perspective on health promotion programs. *Health Education Quarterly*. 1988; 15: 351 – 377.
  18. บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท; 2551. อ้างจาก Daniel WW. *Biostatistics: A foundation for analysis in*

the health sciences. New York: Wiley & Sons 1995.

19. ปันดดา ภักดีวิวิท สุนทรา เลี้ยงเซววงค์ สมบัติ มุ่งทวีพงษา. ปัจจัยทำนายการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วยภายหลังการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในระยะ 1 ปีแรก. วารสารพยาบาลทหารบก 2561;19:185-93
20. อุ่นเรือน ศรอากาศ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของสมาชิกครอบครัวผู้ดูแล. J Health Res 2559; 9: 86-93.